

Д Е Н Ъ

НАУЧНО-ПОЛИТИЧЕСКО СЪИСАНЬЕ.

ИЗЛАЗЯ ВСЪКА СРЪДА.

Подписванията за ДЕНЬ биватъ годишни и са предплащатъ. Тъ захващатъ при влязънето на всъкой мѣсець. Годишнина-та за на всъкадъ въ Турека-та Държава е **четери сребърни меджидиета**, а за на вжнъ отъ Държава-та, **една златна лира турека**. Настойници-тъ сж отговорни за стойността-та на листовѣ-тъ, за които сж тѣ поръчале. — За вѣсти и за други частни помѣтания, ще са плаща по 3 гр. за реда.

Писма, статии, дописки и всяко що са отнася до уредничество-то и управление-то на ДЕНЬ, ще са испраца на-право до Ступанина на Списание-то: **Н. П. Каранетрова**, въ Цариградъ на Асма-алтж, Чауш-баши, 6. — Писма, не освобождени отъ пощенски разноски и безъ подписка, никакъ не са приематъ. — Испрацани-тъ за обнародване писма или други записки, биле тѣ обнародвани или нѣ, не са връщатъ назадъ.

Като испращаме тоя третий брой на ДЕНЬ, ние молимъ всички Читалища и частни лица, до които сме испращали отъ Списание-то си да побързатъ да ни обадатъ по колко листа да имъ испращаме, още да ни внесжтъ и стойността; защото подиръ тоя, или и четвъртия брой най-много, ще пресекнемъ и нема да испращаме листа си до ония, които не отговорятъ и не внесжтъ пари.

НО ИГИЕНАТА.

ИГИЕНАТА НА СИРОМАШЬТА.

Наистина голѣми успѣхи сж направили просвѣтителъ народи отъ нѣколко вѣкове насамъ; но тѣ не сж йоще рѣшили най-важната задача на политическата и социална икономия; задачата: да са изравнжтъ и помирижтъ нравственитѣ и вещественни блага на всички човѣци които живѣятъ въ обществото и които са подчиняватъ на общи законъ. Съ други думи, много богати и сѣтни сиромаси, много учени и дълбоко невѣжи личности все сжществуватъ въ свѣта.

Стига само да хвърлимъ единъ бѣгли погледъ върху разни държави и ний ще са увѣримъ за поразителното противорѣчие, което са намѣрва по-между гражданитѣ, които иматъ ужъ еднакви правдини и еднакви длъжности.

Ний ще видиме, че сж много разрединъ, на които можемъ да подраздѣлимъ различнитѣ членове, които съставятъ обществото. Много сж тѣзи разредини и отъ къмъ ученето и отъ къмъ поминъка.

Тѣзи задача за която говоримъ не е нѣщо ново. Много законодатели и челолюбиви хора йоще отъ старо време сж са мжчили за едно равно расподѣляне на ученето и на богатството; но това не е било сполучено. Невѣжеството и сиромашията сж онѣзи ужасни бичове, които винжги сж тиранствували и днесъ йоще тиранствуватъ надъ народитѣ. Ако погледнемъ отъ игиенеска страна на тѣзи два бича ний ще ги намѣримъ двѣ ужасни болестотворни причини.

Невѣжата живѣе въ свѣта безъ да го

е еня ни най-малко, че това или онова било противно на здравьето му и на здравьето на домашнитѣ му. Което ще каже, че много пжти, той става причина на злочестинитѣ, които го връхлетватъ, него, челедѣта му даже и цѣлото общество, дѣто живѣе той.

И кажете ми наистина, какъ може той да земе потребнитѣ игиенески предпазвания за да побѣди лошото дѣйствиѣ на болестотворнитѣ вещества, когато самъ си той не може да отбира кое е вредително, а кое не; когато той нѣма нито понятие за отровността на вжглѣната кислота, да гнилитъ миазмически пѣнения? Той употребява всъкдневно такъвизъ нѣща, които съдържатъ вредителни начала. Колко пжти ний сами сме виждали съчитъ си злочестини само и само отъ нѣкоя вкотлѣна гостба и пр.? И вчера не пишахъ ли вѣстницитѣ за онова отровно *коливо* въ Видинъ, което насмалко цѣло да непроводи въ черната земя едно дѣте? Има едно множество болѣсти, на които можемъ да потърсимъ произхожданьето въ тѣзи причини.

Сиромашията отъ своя страна бива причина за поражданьето на много епидемически и прилѣпливи болести. Най-напредъ, сиромаша са храни твърдѣ лошо, облича са не добрѣ; той живѣе въ не здрави кжщя, въ такива стаи или по-право кочини, дѣто нѣма ни чистъ въздухъ, ни необходимата свѣтлина; въ такива мѣста дѣто царува влагата, нечистотата и всѣкакви мржсоти.

Поради това, живѣлицата на бѣднитѣ особито въ голѣмитѣ градища сж били всъкога огнища на миазмически и прилѣпливи болести. Тѣзи, които сж били въ Цариградъ, знаятъ най-добрѣ дѣ са пораждатъ епидемитѣ, дѣ върлува най-много холерата и други болести.

Нека са не лъжимъ. Таквизито противо-игиенески условия пораждатъ винжги народнитѣ болести, които требжтъ жителитѣ на нѣкой градъ, а по нѣкога на цѣла областъ.

Да, любезни читатели, въ кжщята на сѣтнитѣ сиромаси, тамъ въ онѣзи мѣста, дѣто по-състоятелничитѣ не хвърлятъ ни погледъ, никжтъ сѣмена на прилѣпливи и миазмически болести, които, като са развиятъ и распространятъ, стигатъ

игиенескитѣ и най-здрави живѣлица.

Има единъ фактъ скърбенъ, но положителенъ. Нѣкои богати и заможни не обръщатъ внимание на злочестото състояние на сиромаситѣ, като си мислятъ, че за тѣхъ нѣма никакво примѣждие отъ миазмическитѣ и други болѣсти, когато тѣ живѣятъ въ кжщя чисти, сухи, здрави и изложени на слънчовата свѣтлина. О велико заблуждаване!

Като мислятъ че въ тѣхнитѣ здрави кжщя не може да са поевни сѣме отъ болѣсть, тѣзи хора забравятъ, че това сѣме може да са принесе, да са приеме чрезъ едно досѣгаще.

Искате ли да са осигорите, да са оздравите отъ тѣзи болести, необходимо е да са промислите за да убнете идрата въ нейното лѣгло. Необходимо е да са погрижите за здравьето на сиромашкитѣ разредини.

Отъ страна на нашитѣ богати и заможни сънародници са иска едно нѣщо: да иматъ малко челолюбие и братолюбие.

Отъ страна на нѣколцината наши доктори, или просто лѣкари, що имамъ изъ нашенско, са изисква при горнитѣ двѣ качества и третъ: готовность да помагатъ на сиромаситѣ, като очакватъ само една нравствена награда.

Каква е гледката що представлява домашния животъ на сиромашьята по насъ? — Нечисти и нездрави живѣлица, пълни съ гниющи вещества, безъ одрове, безъ постелки, безъ въздухъ и безъ свѣтлина; човѣшки сжщества, които са хранятъ съ неудовлетворителна, вредителна и много пжти отровна храна; сжщества човѣчески, които работжтъ до кървавъ потъ, между това сиромашията и болѣститѣ всъкога тежжтъ на вратоветѣ имъ.

Ето нѣ, на това зло, казвами ний, трѣба да са помогне. Споредъ насъ, на-прѣганията ни трѣбва да са обръжти къмъ едната тѣзи точка: да приготвимъ на сиромаситѣ здрави живѣлица, и като имъ покажемъ работа и какъ да работятъ, да имъ добивамъ здрава храна.

До тогазъ, до когато тѣзи задача са не рѣши, то каквито мѣрки и да са зематъ противо злото, каквито щжтъ милости и помощи да са правжтъ, какви-

то голѣми пожертвования и да са извършатъ, никакво подобряване нѣма да са внесе въ гигиеническото положение на сиромашта. До тогазъ ний не щемъ престанѣ да казвами: «богатитѣ убиватъ сиромаситѣ чрезъ своята небръжливостъ, а сиромаситѣ убиватъ богатитѣ чрезъ своето сиромашество, чрезъ лошакия си поминѣкъ.»

КРАТКИ РАСКАЗИ

ОТЪ

ПОЛИТИЧЕСКАТА ИКОНОМИЯ.

II.

Казахъ ви, че цѣльта на Политическата Икономия е, едно, да уголѣми богатството, а друго, да премахне колкото са може сиромашията, да помогне да са не распространява този бичъ. Тя ни учи, че трѣбува да не правимъ причинитѣ му мѣстни за поразяване. А пъкъ трѣбва да знаете, че първата причина на това зло е дѣто човѣкъ си оставя самъ на себе си. Дѣйствително, най-голѣмата сила, която има човѣкъ на рѣци, сила, която никаква мощъ не може да замѣсти, богатство, съ което никакво съкровище не може да са изравни, то е силата която всеки може да почерпи отъ самаго себе. Тѣзи сила е английското *help yourself*, френското *aide toi*, което по български ще каже: *помагай-си самъ*.

Самъ-си помогни, и ти ще намѣришъ повече извори въ енергията на твоята воля и на твоята работливостъ, отъ колкото въ вѣнкашнитѣ помощи, които сѣ добри, полезни за нѣкое временно зло, за нѣкоя бърза злочестина, но които би били пагубни ако временната помощъ са обрѣнаше въ редовно нѣщо. Върху това привличамъ вниманъето ви и ви моля да поразмислите.

Ний живѣемъ въ единъ вѣкъ, който са различава отъ всички други по великолѣпнитѣ изнамѣрвания въ науката, по плодовитото употребяване на завоеванията на човѣческия умъ въ различнитѣ клонове по индустрията, по занаетитѣ. Ний са дивимъ справедливо на тѣзи пара, която дава животъ и движенье на многобройни двигачи; ний са очудвами на тѣзи жельзѣни пѣтица които екжеяватъ и дору премахватъ разетоянъето, на тѣзи параходи, истинни плавающаи градове, които преясатъ презъ другия край на океана множество човѣци; ний са маемъ съ електрическия телеграфъ, който прави да можемъ въ една и сѣщата минута да броемъ, ако можъ рѣ така, пудсоудрянията на цѣлото човѣчество и да са турями въ съобщение съ краищата на земното кълбо.

Но трѣба да ви кажъ, че въ свѣта има една сила, на която азъ са чудѣжъ повече отъ колкото на тѣзи дивни изнамѣрвания, нѣщо, което ми са види по плодовитото и йоще по-велико отъ тѣзи сили, що сѣ положени съ толкозъ избилне на расположение на човѣка; това нѣщо, то е *зальганъето зл едно умствено обогатяване*.

Това нѣщо е дѣто виждамъ човѣци подложени подъ тежка работа, човѣци едно време лежащи въ тиня и тъмота, да даватъ днесъ примѣръ отъ горѣща любовъ къмъ *просвѣщенъето*, което вече

поченва да са ввежда въ народнитѣ ни разреци. Това нѣщо за мене е най-забѣлѣжително явление на нашето време.

Човѣческата мисль са възвишава, и като са възвишава, тя спомага да са размножаватъ въ сѣщото време средствата за работенье въ вѣншния свѣтъ, и най-силнитѣ, най-драгоцѣннитѣ въ вѣтрѣшния свѣтъ, въ душата, тѣзи средства, които очнстватъ и облагородяватъ духа на човѣка.

Човѣка мисли въ днешно време, това е великото дѣло на деветнадесетия вѣкъ. Човѣка мисли! Нека са сърдятъ и ядосватъ нѣкои казадничави духове, додѣто други умни и разумни, които не сѣ малцина, са радуватъ, цѣль свѣтъ трѣба да си забѣлѣжи като първа и най-важна работа че човѣкъ, който мисли, трѣба да мисли право! Защото ако мисляше криво, ако са оставяше да са измами отъ лѣжливи вѣншности, ако той дадѣше уxo на софизма на мѣсто да слѣдва това що го учи гласа на истината и на науката, тогазъ, тежко и горко на венчки ни, защото силата въ днешно време принадлежи на човѣческия духъ. Насилството, принудяванъето сѣ малко нѣщо, могѣщето е разума, или това което носи маска на разума.

Отъ което излазя че трѣбува да освѣтлимъ човѣческия разумъ. Ето днесъ първата длъжностъ, която са налага на всекиго.

Трѣбува да са освѣтли, особито у тѣзи, у които има нѣкои слабости и предразсѣдѣци; трѣбува да са освѣтли особито у тѣзи, които теглятъ много, които отъ невѣжество сѣ изоставени на всекакви вѣншни влияния, на различни измамливи обѣщания, които не виждатъ чисто и ясно кой е правия пѣтъ, що завожда къмъ подобряванъето на тѣхната сѣдбина.

Такава е главната цѣль, що си е начертала политическата икономия. Това е великото дѣло, което тя извършва въ тѣзи минута.

Като си присвояватъ голѣмата дума, що е казалъ на езичницитѣ, въ първитѣ вѣкове на християнството, единъ проповѣдникъ: «Ний сми вчераши, а ето вече испѣлными вашитѣ храмове, вашитѣ градища, вашитѣ палати; ний сми на вседѣ,» икономиститѣ можѣтъ да кажѣтъ съ законна гордостъ: «Вчера йоще ний бѣхми нѣколцина; утрѣ, можеби, венчки ще бѣдѣтъ съ насъ; вчера йоще бѣше лесно да ни сочатъ като рѣдки изключения а днесъ, ний сми на вседѣ, и ний распространявами все повече и повече влиянъето на едно ученье, което е ученьето на хармонията, на справедливостта и на съгласнето въ промишления и работническия свѣтъ.

Първата, най-плодовитата отъ причинитѣ на страданъето е многораспрѣнатата мисль на постояннѣ антагонизмъ (противоборство), на една непрестанна борба, измежду различнитѣ интереси, които са вѣлнуватъ въ този свѣтъ.

Единъ френски писателъ Монтень е казалъ: «Злото на одного прави доброто на другия: сирѣчь когато единъ става злѣ, то другому подобрява.» Нека ни опрости гения на този прочутъ мѣжъ, ако кажемъ че противното е истина. Политическата икономия поддържа и е доказала, че когато единъ е добръ, то

и другий е сѣщо, че когато е злѣ едному, то и други става злѣ.

Измежду венчки хора сѣществва една връска отъ солидарностъ, която тѣ не можѣтъ да развалатъ. Особито днесъ, благодарение на бързитѣ съобщения, интереситѣ на мѣсто да са собиратъ на едно мѣсто и да са уединяватъ, както това ставаше во време оно, сѣ смѣсени и са размножаватъ все повече и повече, обгърчатъ свѣта въ една безмѣрна мрѣжа; най-отдалеченнитѣ теглила са гонятъ, и това е справедливо! Обществото страда отъ всекоя злочестина, която става въ свѣта, и то страда умѣтно, защото то е длъжно да помага за премахванъето й. Помежду венкитѣ човѣци има нѣщо като братска връска, която бива уекчена, подкрѣпена отъ благороднитѣ проповѣди на науката.

ВНАСЯНЪЕ И ИЗНАСЯНЪЕ.

(Виждъ брой 2-й).

Свѣдѣнията, които имами за внасянитѣ въ Турция и изнасянитѣ на вѣнѣстоки, сѣ тѣзи:

Споредъ съчиненитѣ отъ главното управление на гюмуцитѣ статистически таблици за вноснитѣ и износни стоки въ Турция, отъ Марта 1873 до Февруария 1874, вносенитѣ въ Турция стоки сѣ възлѣзли на 3,960,678 кесни, а изнесенитѣ на 2,378,861, отъ което са вижда че вносенитѣ стоки сѣ били за 1,581,817 кесни повече, а отъ това излѣзва че жителитѣ на Османската Империя сѣ изгубили повече отъ единъ милионъ и половина, въ замѣна на вносенитѣ стоки.

Това количество ако и да не са вижда до толкозъ тѣжко, што да може да върже рѣцѣтъ на турскитѣ подданици, но пакъ, понеже това състоянъе на работитѣ не са ограничава само въ една година, и внасянъето слѣдува да надминува изнасянъето, загубата на паритѣ ни ще бѣде продължителна и вѣтрѣ въ десетъ, двадесетъ години сумата на изнасяното злато възлѣзва на твърдѣ голѣми количества, които ни показватъ че иждивенъето е загуба и икономическитѣ сили на населенията ослабватъ до осѣщанъе.

Истина е че, както излѣзва отъ тѣзи статистически таблици, Гюмука са е ползувалъ повече отъ вносенитѣ, а не отъ изнесенитѣ стоки, като е събралъ отъ първитѣ 280,295 а отъ втори-тѣ 29,285 кесни данокъ, защото данока върху вноснитѣ стоки е 8 на $\frac{0}{100}$ а на изнесенитѣ 1 на $\frac{0}{100}$. Но тѣзи печала на гюмука е привидна; инакъ, както казахми по-горѣ, умножаванъето на внасянитѣ стоки докарва повреда на жителитѣ, и тази повреда е повреда на държавата; тѣй що много по-изгодно щѣше да бѣде ако да са оставеше на страна тѣзи привидна полза отъ гюмука и да са увеличи количеството на изнасянитѣ стоки, защото така ще са ползуватъ и жителитѣ и гюмука.

Това като е зело предъ очи и Царското Правителство и като мисли че една отъ главнитѣ причини за уголѣмяванъето на количеството на износнитѣ стоки е смаляванъето на даноцитѣ му отъ гюмуцитѣ, всекачи даноцитѣ върху вна-

ПО ЗЕМЕРАБОТЕНЬЕТО.

I.

ЗА ЗЕМИТЪ ИЗБОЩО И ОТЪ КАКВО СЪСТОИ ЗЕМЯТА.

Думата *земля* са употребява въ двоенъ смисълъ: едно въ смисълъ на цѣлото земно кълбо което обитавами, друго въ смисълъ на *земище* или почва, сир. на тѣзи частъ отъ земното кълбо, връзъ която растѣтъ трѣви, жита горн, съ една дума, на тѣзи частъ отъ която ний извличама нашата растителна храна. Въ настоящата си статийка ний ще са занимаемъ съ земята въ смисълъ на почва, ще разгледама какви биватъ земи-тъ и каква облага може да са извлече изъ тѣхъ.

Ако земемъ една буца прѣстъ или каква-годѣ земя и я разгледама съ вниманье, то ний ще видимъ че тѣзи земя състои отъ много малко зрънца. Едни отъ тѣзи зрънца сѣ желти, други сини или червеникави. Измежду тѣхъ ний съгледвама или нѣкое коренче или сламчица, по нѣкога камъче или пѣсьчецъ.

Ако ли отидемъ по-далече, ако потопимъ тѣзи бучка земя въ водата, то ще видимъ че една частъ отъ нея са растопява и я боядисва въ синъ цвѣтъ, а друга частъ не са растопява. Отъ това става ясно, че земята състои изъ разни частици, отъ които едни сѣ меки и рохки, а други твърди и еки. Първитъ сѣ *гниль* отъ венчко що пада по земята, отъ всички трѣви и листья, които гниятъ връзъ земята; тѣ сѣ гниль отъ тои торъ, който возитъ и распрѣсватъ по полето. Вторитъ твърди частици сѣ камъчета, пѣсьчета, сребрени и расхвърляни. То са знае че горитъ, канжритъ и камънитъ отъ дѣйствието на въздуха и на водата са *извъпрѣтъ*, т. е. расипватъ са, и ето тѣзито расипани и сребрени камъчета правятъ главната основна частъ на земята, на почвата.

Сега, при тѣзи твърди частици са прибавятъ и сѣ тѣхъ са размѣсватъ тѣзи *рохки* и прегнили частици, които сѣ зовѣтъ *торъ* или *гнои*.

Размѣсени наедно, тѣ образуватъ нашитъ разработени полени, нашитъ нивя и гористата почва. Безъ друго не ще съмнѣване въ това, че земята, като почва, е основа не само на нашето богатство, но и главенъ изворъ на нашия животъ, на нашето съществуване. Безъ земя, безъ лозя и нивя, ний не щѣхми да имаме нито жита, нито плодове, ни трѣва, ни гора, а слѣдователно невъзможно би било ни орачество, ни скотовѣдство, ни горовѣдство. Съ една дума не би имало венчката тѣзи промишленность, която занимава толкозь много работни рѣцѣ и доставя ни кирпичи, тухли и прѣстени сеждови. Народното богатство е въ земята; въ нея е надѣждата на селянина, тя ни храни, тя е нашата обща майка и въ тѣзи смисълъ заключава основа привързаностя на всѣки человекъ къмъ своята земя.

Подиръ това става твърдѣ ясно че отъ степенята на плодородието на почвата зависи винѣги и степенята на доброчестината на всѣки народъ, на всѣко мѣсто. Дѣто земята е сиромашка, неплодородна, едва ли ще намѣримъ нѣкой по-

охолень поминѣкъ на селенна, па и не охотно работи той своята земя тамъ, дѣто тя не струва. Въ такъвъ случай той търси други извори за своята прехрана; ако мѣстото е гористо, то неговото главно занятие бива развъждане на гори, или по нѣкога звѣроловство. Ако мѣстото е полеско, то скотовѣдството става единственния изворъ на неговата доходъ и поминѣкъ. Въ скалистото мѣсто човѣка търси прехраната си въ разработването на рудитъ или на камънитъ. Най-подиръ човѣка напуца тѣзи мѣста, дѣто въ пѣсьчливата пустина не расте ни трѣва ни дръвче, дѣто не тече водича, дѣто рѣдко живѣе и дивъ звѣръ.

Толкозь сѣ разнообразни въ Божия свѣтъ условията на мѣстото, а наедно съ това и условията на народния животъ, щото не можемъ и да ги преброимъ, и много занимателно нѣщо е човѣкъ да разкаже за това. Но не е това нашата работа. Само едно нѣщо йоще трѣба да ви кажъ: забѣлѣжено е, че постоянния и охолния животъ са развива най-много въ тѣзи страни, дѣто има изобилне и дѣто почвата дава богати произведения. За това несъмнѣнно голѣма е бѣдѣжността на нашата татковина, защото е доволно богата съ широки и плодородни полени и лѣки.

Ние вече знаемъ отъ що обикновенно състои земята; сега да си пояснимъ какво значение има тя наспротивъ растенята, защо не могатъ на всѣкадѣ да растѣтъ жита и трѣви, защо сѣ други думи, зависи степенята на нейното плодородие.

Задачата на земята наспротивъ зърното, което е паднѣло въ нея или е хвърлено нарочито отъ орача, са заключава въ това, дѣто да го запази, да го заварди зимъ отъ студъ, да го олесни за да поникне, да укчи въ себе коренитъ му, най-послѣ да приема и пази въ себе водата и тѣзи хранителни вещества и газове, които сѣ необходими за растенята и които зърното истегля отъ земята съ помощта на своитъ коренчета. Ето защо не всѣка почва е поднела посѣвъ и слѣдователно необходими сѣ нѣкои условия, безъ спазването на които невъзможно е ниѣнянето. На примѣръ връзъ камъка зърното нѣма никакъ кждѣ да са закърпи, кждѣ да са укрене отъ пекъ и студъ; сѣщото става съ зърното ако падне въ нѣкоя твърда почва и тукъ то трѣба да погине. Така, преди всичко почвата трѣба да бѣде *рохка*.

Второ, тя трѣбува да бѣде влажна, да не изсъхва много скоро отъ дѣйствието на слънчовитъ зари, отъ пека, но и отъ друга страна тя не трѣбува да бѣде съвсѣмъ мокра. Най-подиръ за да бѣде плодородна, земята трѣбува да заключава въ себе поне малко торъ, отъ който растенето извлича хранителни частички и безъ които растенето му би било невъзможно.

Сега трѣба да ви кажъ че като сѣ различни повърхнитъ части на една канжра, на една скала, тоже и земята сѣ различни. Знаете че въ канжритъ има кремъкъ, глина (чернопрѣстица), варъ, шпатъ и прочее.

Е добръ! и земята биватъ крѣмъчни, пѣсьчни, глинисти или зарни. Трѣбува

сянитъ стоки, като прибавяше всѣка година до 8 на %, а данѣка на изнасянитъ стоки смали и ограничи до 1 на %.

Освѣнъ това като са уничтожихъ и вътрѣшнитъ гюмурици, които прѣчахъ на прѣвъзвезжданьето и распространяваньето на мѣстната индустрия, оставихъ са свободни мѣстнитъ произведения. Но тѣй започнѣлото дѣло за умножаваньето на износнитъ стоки не трѣбва да спре на тѣзи точка, а всекога, като са зема прѣдъ очи повредата отъ внасянето на чужди стоки и ползата отъ изнасянето, да работимъ неуморно и постоянно за това. Защото осѣщественето на горнитъ прѣобразованя е мѣрка недостатъчна и не може да произведе желанитъ плодове.

Споредъ насъ по-добръ бихма сполучили това що искама, ако предприемама други много по-строги отъ тѣзи мѣрка, като земемъ прѣдъ очи статистиката на гюмурицитъ и испитаня кои отъ внисанитъ въ земята ни стоки са харчатъ повече; кои отъ изнисанитъ докарватъ повече печала; можемъ ли или не да са отгървемъ отъ нуждата изъ въшността, като въспирама налязаньето на внисанитъ стоки; ако е възможно, що трѣбва да направимъ, и кои сѣ причинитъ за да са умножи изнасянето и какъ са сполучватъ тѣ; като размислимъ и разгледамъ венчко това, що е потребно за насъ да работимъ, а че тогава да заловимъ работата.

Като казвама да ли е потребно или не да работимъ, ний не разбирама че у насъ нѣма такъвизъ работи, които не можемъ да извършимъ или че не ни сѣ потребни. Природното срѣки на жителитъ и тѣхната способностъ, каратъ ни да исповѣдама, че у насъ венчкитъ европейски стоки могатъ да са направятъ. При венчко това мислимъ че има и нѣкои европейски работи, като копирнени платове, домашни и други украшения, на които нуждата не е толкова, колкото нуждата за хартия, свѣци, газъ, сукно, разни ткания и прочее; така що нужно е най-първо да распознаемъ потребното отъ необходимото, и кои работи по-лесно или по-трудно могатъ да са направятъ, както и кои повече или по-малко са изнуряватъ. И така да са вземемъ за работата на нашето напредване, като започнемъ отъ най-необходимитъ и като сполучимъ да произвеждама тѣхъ въ нашата си земѣ, испослѣ да заловимъ и по-малко потребнитъ.

Но ако заплетемъ работата йоще отъ начало, като почнемъ отъ по-малко изнуряванитъ и потребнитъ, не трѣбва да са надѣмъ че ще постигнемъ цѣльта си, съ това дѣто да въспирама златото си което тѣй изобилно тече къмъ Европа. За това безъ сумнѣние ще догрѣва да правимъ въ нашата земя и такъвизъ по малко изнурявани стоки, което ще каже да предпочтемъ потребното отъ необходимото, и да започнемъ да градимъ зданьето си отъ покрива.

Ний съгледахимъ въ статистическитъ таблици на гюмурука че стойността на внесанитъ лани въ Туреко часовници възлѣзва на 4,436,000 гроша; а стойността на хартията и мукавата на 25,381,000 гр. Но пакъ при венчко това мислимъ че съ единъ часовникъ може человекъ да премине 30 и 40 години, но не и съ една баля книга.

да забълъжемъ впрочемъ, че отъ всички глината най-много спомага за съставянето на най-полезни земи, на ърнитъ земи.

И така земитъ сж раздѣлятъ на слѣдующитъ главни породи или сортове: *глинисти, варни, гранитни, пясъчни, глинисто-пясъчни*. Има йоще и други сортове, каквото напримѣръ *вулканически, гипсови* и други, но послѣднитъ у насъ токо-речи че ги нѣма никакви. Нъ за тѣзи нѣща до пѣти.

Тѣй кога кажемъ *почва* или земище ний разбирами само черния пластъ или катъ земя. Този пластъ има различна тлѣстина. А подъ него лежи пѣкъ *подземището*. То състои отъ рожки или корави земи. Послѣднитъ особито въ гориститъ страни излизатъ на вѣнъ и тогазъ самата почва има или много малки дебелни, или дору съвѣтъмъ никакви нѣма, което става отъ това дѣто малкитъ частички, които образуватъ ърната земя, не могатъ да са закрѣпятъ на голъ камѣкъ защото са снематъ отъ вѣтъра или са умиватъ и махвватъ отъ дъждоветъ.

ЖИВОТООПИСАНИЯ.

ТУРКО-ВАСИЛАКИ.

Малко къмъ южнитъ отлози на Стара-Планина, дѣто Османъ-Пазаръ и Ески-Джумая оставатъ на сѣверъ, Шуменъ на сѣверо-истоку и Карнобатъ на юго-истокъ има една мѣстность, която са казва *Герлово*. Тя обзема около 40 села само Турци прѣселенци отъ Азия, а между тѣхъ са е задържало едно по-голѣмо българско село — Върбица; въ това село е роденъ извѣстния прѣдъ нѣколко години въ Цариградъ подъ име Турко-Василаки, нашъ сънародникъ. Прислѣдованъ момче йоще отъ тогавашния Върбишкий Султанъ⁽¹⁾, той билъ принуденъ да побѣгне въ Шуменъ при бившия тогава гръцки Преславски владика, който като видѣлъ остроумието и ученолюбието на младото Българче настанилъ го въ Цариградъ на учение. Василий учалъ добръ и скоро; той знаелъ български да чете и да пише йоще отъ селото си, а тука нучилъ еллинския езикъ и френски, но особено залагалъ за изучаването на турекния езикъ, който и изучилъ и освѣршенствовалъ тѣй добръ, щото младъ йоще билъ назначенъ за главенъ писаръ на турекния езикъ и прѣводчикъ въ Гръцката Патриаршия, на което звание и останѣлъ той до дълбока старость.

При всичко че порасалъ и са въсипталъ при Гърци и живѣлъ толкозъ години съ тѣхъ, Василий не са погрчилъ, както мнозина други отъ нацитъ въ това време, но си останалъ Българинъ родолюбивъ и ревистель на народното на прѣдване. Въсползуванъ отъ положението си по сношенията на Патриаршията съ Портата, той много пѣтя помагалъ на съотечественницитъ си Върбичани въ оплакванята имъ прѣдъ Портата отъ своеволията на тамкашнитъ султа-

ни. И на служба както билъ въ Гръцката Патриаршия, при първото проевяване на Българщината въ Цариградъ не са посвѣнилъ да подпомага сънародницитъ си съ каквото и както можалъ. Той е много съдѣйствувалъ за да са даде воля да са направи българската черква въ Цариградъ, като е прѣдстоятелъ и за изваждането на фермана й; така сжцо са е постаралъ та е взелъ позволение отъ Портата за издаването и на единъ българский вѣстникъ, който бѣ началъ да издава най-напрѣдъ г-нъ Богоревъ. При смъртъта си, като нежененъ що живѣлъ, Василий завѣщалъ отъ имота си 230,000 гроша за направянето на българския храмъ въ Цариградъ, а библиотеката си на българското училище при нея.

Престави са на 1857, на възраст около седемдесетъ и петъ годишенъ.

П. Р. С.

НОВИ СПИСАНИЯ И КНИГИ.

Ловцитъ на растенията отъ Майнъ-Рида. — Нашата книжнина е сиромашка. Ний нѣмами комахай никакъ таквизъ книги, които могатъ съ ожиданье на добръ плодъ да са предадѣтъ въ рѣцѣтъ на народа; ний нѣмами таквизъ списания, които, като сж приятни на вкуса, да могатъ да хранятъ стомаха и да принасятъ облага читателю; ний сми лишени отъ онѣзи отборъ-книжовни творения, които съставятъ най-хубавитъ цвѣта въ смѣената китка на европейскитъ книжници. Отъ таквази природа сж, споредъ насъ, списанията на Англичанна Майнъ-Рида: Ловецки Расказни изъ живота на африканскитъ и американски жители, отъ които мѣрками да издадемъ нѣкои. Нѣма читателъ, който би подкачилъ да чете нѣкой отъ тѣзи раскази безъ да иска да го некара до края. По единъ привлѣкателенъ, ясенъ и лесенъ начинъ вѣщия списатель, во видъ на пѣтнически раскази, ви расправа за всичко което заслужва вниманье, развѣжда ви изъ различнитъ части на Старий и Новий Свѣтъ, показва ви омайната и буйна природа на тропическитъ мѣста, великолѣпнитъ картини на колоситъ и на чудесата въ природата, тжжовнитъ и мрачни гледки на средноафриканскитъ пустини. Въ срѣдъ този амфитеатръ отъ неизгледвани хубости вий слушате таквизъ забавни и полезни раскази, които ви увличатъ до толкозъ щото вамъ са струва, че гледате съ очитъ си това, което ви са приказва. Но най-главното нѣщо е дѣто вий неуѣтно са запознаватъ съ различни мѣста, изучавате разнообразнитъ произведения отъ тритѣ царства на природата и съ други думи да кажемъ учите Природната История по единъ най-лесенъ начинъ.

Таквозъ е достоинството на Майнъ-Ридовитъ раскази, списани на английски и преведени на много езици, печатани по нѣколко пѣти и въ различни видове издания.

Преведения на българский расказъ: Ловцитъ на Растенията е преводъ отъ френски и е вече подъ подъ печать.

Книгата ще стане около 18 печатни листа на 8-на и цѣната й отредихми за

ония, които би спомогнали за напечатването й като предплатѣтъ, осемъ гр. сребѣрни; а за ония които ще си ѣж купуватъ отпосле дванадесетъ гроша сребѣрни. Цѣната й отредихми толкова евтино, щото да може да си ѣж купи всѣкой, а вмѣсто печалба, ще са имаме за честити ако тая книга намѣри добро приемане у драгитъ ни сънародници, отъ която, надѣмъ са, ще добиѣтъ доволно умственна облага. Спомагачетъ ще испрацѣтъ имената си, заедно съ паритѣ, направо до ступанина на *День* въ Цариградъ на Асма-Алтж — Чаушъ-баши, № 6, или до г-нъ Ив. Г. Говедаровъ, въ Книгопродавницата на Печатарското Дружество № 10. Които са погрижѣтъ та сбератъ спомагаче, тѣмъ ще са дава за всѣки десетъ предплатени книги по една книга даръ.

МАЩИХАТА.

(ПРИКАЗКА).

I.

Който е пѣтувалъ по Дунавъ съ парходъ или съ варка, той е билъ прехласванъ отъ хубавитъ и живописни картини, що са срѣщатъ на двата му брѣга. Ехъ, мои побратими, то хубостъ ви казвамъ, хубостъ що нѣма искаване! Тукъ гледате прострѣли сж нѣкои зелени и гѣсти джбравки; тамо са издигнала нѣкоя живописна могилка; тукъ сж жлѣтнѣли като златни богатитъ класове на различни нивы; по-отатѣкъ ви са представя нѣкой припѣкъ покритъ съ плодовитъ лозя Но то нѣма исприказване, ви думамъ. Ако вий не сте плавали по нашия сѣвробистрий Дунавъ; ако вий не сте го поздравили по нѣкога поне отъ далечъ, то каквото и да ви казвамъ, не можъ ви да да разберете неговата омайна и чудна хубостъ.

Край Дунава е Черна-Вода, градецъ, на край който са вижда една малка кѣщица. Тѣзи по-право да кажемъ колибка са е изтѣшила срѣщу рѣката, на една не много височка рѣтлинка. На около вий виждате заградено мѣсто, въ което са намѣрватъ всѣкакви кичести дървета, различни миризливи цвѣта и различни други растения и зеленуци. То е градинката на тѣзи колибка.

Тукъ трѣба да ви поменѣ, че тѣзи градинка не единъ пѣтъ е бивала изгубвана подъ талазитъ на придошлата рѣка. На-пролѣтъ особито, разсѣрди ли са та са размѣти нашия «Бѣли Дунавъ», трѣгне ли той стрѣлухо и буйно, всичко що срѣще на пѣтя си, струполява и отнася. Той досѣга и тѣзи кѣщицѣ, покрива градинката, но не прави нѣкои голѣми пакости.

Въ кѣщицата живѣе челядъта на единъ рибаръ. Той са зове Стоянъ Драгало. Много уменъ и разуменъ човѣкъ е този Стоянъ. Всички рибари изъ околията го познаватъ за такъвъ и слушатъ неговитъ сладкодумни приказки. Освѣнъ това, Стоянъ е човѣкъ старичѣкъ, презъ неговата глава сж преминѣли много злочестини и той има доволно опитность; всичко това придава сила на неговитъ свѣти. Той слуша много, работи повече, а говори малко. По негова по-

(1) Титула Султани сж носили нѣкои голѣми Татари прѣселенци отъ Кримъ. Таквизи имало мнозина, но отъ тѣхъ са е задържалъ най-добръ той що са заселили въ Върбица, породицата на когото трае и до днесъ и има голѣми притяжаня.

гледъ е тъй изпълненъ съ убѣдителностъ и сладкодумностъ, щото като го слушате, вий са виждате увлечѣни и убѣдени отъ думитѣ му. Той са усмихва жаловито на младитѣ момци, когато ги слуша да правятъ кули по облацитѣ, да бѣлнуватъ сладки сънища и да говорятъ за надѣжда и за щастие. Но като не иска да ги наскърбява, той си млъчи, не имъ отвръща.

Често вий виждате Стояна Драскалото сѣднѣлъ на брѣга на Дунава, безъ да са помръдне, разгледва талазитѣ, които са разбиватъ подъ краката му или пъкъ тихитѣ води като бѣшукатъ съ хиледи искри, когато ги позлати слънцето; наслаждава са на вечернята хладина въ тишината на нощитѣ, покрити отъ звѣдний крѣгозоръ. А когато стане да са прибере у дома си, една дълбока въздишка са истръгва изъ дълбочинитѣ на неговитѣ грѣди. Често даже изъ Стояновитѣ очи са поронватъ двѣ-три едри сълзи. И той ги отрива на бърже, и влазя у дома си. Стоянъ, слава Богу, не е да кажемъ сиромашъ. Въ неговата къщица са намѣрва отъ всичко; отъ нивици, отъ лозя, отъ имотецъ, отъ всичко, далъ Господъ. А защо Стоянъ въздиша, защо Стоянъ е скърбенъ и всекога му иде на плачъ? Това ще разберете, ако послушате приказката, която ще ви прикажѣ.

II.

Има много години отъ тогазъ. Дѣдо ви Стоянъ Драскалото, днесъ вече остарѣлъ и изнемошѣлъ отъ старостъ и неволи, е билъ едно време честитъ и благатъ на този свѣтъ. Той е билъ въسخищаванъ отъ милванитя на първата си ступанка и отъ дражеститѣ на първата си рожба. Каквото е, то е първото либе, казватъ старитѣ и умнитѣ хора. А тѣзи тѣхна приказка излъзва много пѣти права и истина.

Неговата първа ступанка била не само хубава на лице, но нейната добрина, нейната мъдра и скромна обхода, нейната разумностъ и кадърностъ сж били похвалвани отъ цѣло село. Но добротината е непостоянна на този свѣтъ. Честитото и благатото поминуване на Стояна Драскалото прелѣтя така бърже, както преминава свѣтканицата по небето; нищо не може да го спре. Ражданьето на едно момченце би края на живота на върната му ступанка. Дълбоко са наскърби Стоянъ, неутѣшно оплаква тѣзи безпѣнна загуба. И кажете ми може ли да не плаче човѣкъ, може ли да не рони сълзи горчиви, когато са откъсене отъ него най-драгата му полвина, половината отъ живота му. Млчно нѣщо е да са сбере човѣкъ съ добра и по угодата си жена, много млчно е то. Стоянъ знаеше това и сърдце му са обливаше въ кръвье.

Ступанката му бѣше дѣщеря на доволно заможни родители. Като умираше тя го направи наследникъ на малкото си иманье, ако че наворожденното дѣтенце, което крѣхко и замръзнало лежеше въ пригрѣжитѣ ѝ, отидяше да я послѣдва въ гроба. Това иманье състоеше въ коливата, усамотена върху брѣга на рѣката, въ многобройни мрѣжи и въ една голѣма варка (враница), единичко средство за поминуване на челядта.

Минж са година време отъ смъртъта на Стояновата ступанка. Знаете, че колко да жали, колко и да тѣжи човѣкъ една драгоцѣнна другарка, единъ день той са рѣшава да си избере друга. Дѣтенцето имаше потрѣба отъ отгледване, къщата искаше икономисване: безъ жена са не може. — Хайде да си изберж една друга другарка, рекълъ нашъ Стоянъ. Така е било писано. Може би тозъ пѣтъ орисницата да бѣде по милостива къмъ мене.

Много питалъ и распитвалъ Стоянъ и най-подирь намѣрилъ една такава жена, която му препорѣчвали като достойна да замѣни първата му загуба. Когато Стоянъ за първи пѣтъ са срѣщнѣ съ бѣдѣщата си съруга, той не поиска отъ нея нищо друго освѣнь сърдце за себе и милѣяне за сирачето, което щѣше да ѝ повѣри. А когато вече тя бѣше у дома му, той ѝ каза за първи пѣтъ:

— Радо, обичай го и милѣй за него защото е злочесто и клето. Нека въ твоитѣ пригрѣдки то не усѣща голѣмата си загуба. Ти ми са обѣща че ще го обичашъ, и Богъ ни послуша; ако искашъ Той да го благослови, азъ ще ти са молиж да го имашъ и като свое си. Дано всекога миръ и любовъ царува надъ нашата стрѣха.

Тѣзи думи, Стоянъ ги каза токо подирь връщаньето си отъ вѣнчаваньето, съ единъ тържественъ гласъ. Отъ своя страна Рада го увѣри, че венчкитѣ нейни грижи и залѣгания ще бѣдѣтъ посветени само и само да ошастливи челядта му.

За строшенното и дълбокорапено сърдце на Стояна това увѣряване паднѣ като балязъ млчителенъ. Той са надѣваше да види обжданьето на едно обжданно, на едно бѣлнувано щастие. А най-много нему бѣ драго, като уздравяваше отгледваньето на това съкровище, на това първо чадо, което бѣше най-сладкъ споменъ за него.

ВЪТРѢШНИ НОВИНИ.

ЕКСАРХИЯТА И ЕПАРХИИТѢ.

Никога народно учреждение не е достигало въ двѣгодишно разстояние до таквози изоставанье, до каквото е достигнѣла днесъ нашата Ексархия. Българскитѣ епархии стоятъ спрямо Ексархията така, като да не съставляватъ части отъ нея.

Тѣ нито сношение държатъ съ нея, нито подчиняване показватъ, нито подкрѣпяне ѝ даватъ нравственно и вещественно.

Има епархии, които въ годината веднѣждъ са обаждатъ и даватъ за себеси вѣстъ че сж живо и здраво. Тия епархии, безъ да са разсърдени на Ексархията, малко са грижатъ за състояньето ѝ и малко мислятъ да помагатъ за нейното добро положение, за нейното усиление.

Такива сж епархитѣ: Самоковска, Срѣдецка, Велеска и Сливенска.

Има други епархии, които са обаждатъ на Ексархията и отнасятъ са къмъ нея само тогава, когато иматъ нѣщо да са оплачатъ или да са посърдятъ. Другъ

пѣтъ и на умъ не имъ дохожда за сношение съ ексархийското началство. Като първитѣ, тия даже не отговарятъ на ексархийскитѣ писма и предлагания за това и онова.

Както са научаваме, тѣ не сж отговориле ни на едно отъ ония писма и заповѣди, които е издала до-сега и испратила Ексархията до венчкитѣ епархии и които са касаяхъ до различни питання отъ епархийско или общенародно естество.

Но най-жалното е, че нѣкои епархии струватъ тия погрѣшки само и само защото владицитѣ имъ докарватъ работитѣ до тамъ. Както чуваме и виждаме, между търновската и пловдивската епархии стоятъ тѣхнитѣ владици и са препрѣчватъ така, щото сношенията на първитѣ не можѣтъ да станѣтъ освѣнь чрезъ послѣднитѣ и по тѣхната угода.

За тая несправедливостъ на Т. П. Търновскаго и Пловдивскаго ние ще поговоримъ на особено. Сега ще кажемъ тука, като дохождаме на прѣдмѣта си, че епархитѣ на Търново и на Пловдивъ не трѣбва да забравятъ Ексархията зарадъ владицитѣ си, защото владицитѣ имъ не съставяватъ сами ни черковата, ни черковното началство.

За това са е дало право на всека епархия да си има епархиаленъ свѣтъ, за да поддържа порядѣка и сношенията на епархията отъ една стѣрна съ частитѣ ѝ, а отъ друга съ висшата власть на нашата Черкова. Свѣтитѣ на реченитѣ епархии можѣтъ прочее и трѣбва да иматъ сношения съ Ексархията и да ѝ показватъ подчиняване, каквото и да бѣде щението на владиката. Епархията и работитѣ ѝ не сж оставени само на владиката, за да са гледа само неговото щение во всичко. Инакъ предполага са недоброевѣстностъ и у Свѣтитѣ.

Най-после има и такива български епархии, които зематъ за предлогъ и извиняване нѣкакви-си неуредности въ срѣдата си и не само млчѣтъ предъ запитванията на Ексархията, но още си приписватъ правото да не показватъ пълно подчиняване на ексархийското началство. Отъ тия епархии ние ще посочимъ Кюстендилската и Охридската.

Защото грѣчкия владика оставалъ въ епархията, то тая епархия не можала ужъ да са нареди, а слѣдователно и да са покаже готова да изпълни длѣжноститѣ си къмъ Ексархията, искатъ да кажатъ тия епархии. Но това е проста вина о грѣсѣтъ, защото не е грѣчкия владика причина на злото състоянье на епархията, а нашето неблагоприятие. Неприятелитѣ намиратъ мѣсто между безумнитѣ, а не между разумнитѣ хора. На умнитѣ и доброжелателнитѣ общини грѣчкия владика не може да въспре ни да почитатъ своя владика, ни да изпълнятъ точно своитѣ черковно-народни длѣжности.

Такива като сж отношенията на епархитѣ къмъ Ексархията, то всекий може да си въобрази колко е трудно положението на послѣдната и какво недоумѣние владѣе въ свѣтитѣ ѝ и въ работитѣ ѝ. Тя не знае сега ни кой е съ нея, ни кой е противъ нея. Тя не знае въ чийо име да говори и въ чийо име да иска нѣщо, когато наоколо си не вижда нищо друго освѣнь равнодушие,

пустота и даже неприязнь. Да, неприязнь посрѣща тя на всѣка стѣпка отъ самитѣ ония, които трѣбваше да ѝ даватъ само помощь.

Въ одобрителитѣ си тя посрѣща равнодушье, а отъ неодобрителитѣ си всѣки часъ получава удари на голѣмо неприязнство и на безмѣрно ожесточение.

Нѣкои мѣста изъ нашеноко искатъ отъ Екзархията помощь и закриланье, искатъ дѣятелно представянье на нуждитѣ и желанията имъ предъ Царщината, искатъ силно съдѣйствие за удовлетворяване на тия праведни искания, искаме такава сила отъ Екзархията и ние; нѣ помисляме ли си поне колко-годѣ, да ли е възможно за нея да изпълни поне частъ отъ нашитѣ ожидания, при условията въ които я вкарваме съ неблагоприятното си?

Ние искаме нейнитѣ представления да иматъ сила другадѣ, а не са грижимъ да ги направимъ силни по-напрѣдъ за насъ.

Искаме да говори въ името ни и да наляга въ своитѣ искания, а не са грижимъ да покажемъ и съ дѣло и съ слово, че всички сме съ нея и че нейнитѣ желания сѣ наши, и нашитѣ нейни.

Искаме отъ нея рѣшителностъ въ изпълняването на службата ѝ и здравина въ постѣпкитѣ, нѣ сами нито бързаеме, нито приемаме да изпълнимъ длъжноститѣ си къмъ нея.

Какво думаме, ние правимъ всичко, рѣшително всичко, за да ѝ направимъ положението съмнително и стѣпкитѣ съвършено нерѣшителни. Съ това ние дѣятелно помагаме на ония, които си сѣ поставиле за цѣль да я съборятъ.

Единъ отъ бившитѣ грѣчки патриарси често повтаряше: «*Дайте ми съгласието и съединението, азъ съмъ готовъ да заповадамъ на свѣта.*»

Ние искаме отъ нашата Екзархия да върши и да зановѣда, безъ да има поддръжката на народа. Това не е възможно. На тоя свѣтъ не слушатъ само какво говоришъ, нѣ и въ чийо име говоришъ. Другояче са слушатъ представленията на 10 души, друго на 100 души.

Нашитѣ епархии показватъ ли съ сегашното си поведение, че сѣ съ Екзархията и че послѣдната говори въ тѣхно име, въ името на цѣль народъ? Не показватъ ли тѣ съ неразбранното си равнодушье, че сѣ едно имъ хваща каквото и да е положението ѝ и че тя нема одобрението на цѣлия народъ?

Отъ епархийтѣ като нѣма поддръжка и отъ Цариградъ като са подкопава постоянно и са клопа, не излазя ли отъ това за ония, които искатъ да сме нищо, че тѣ могатъ да си играятъ съ Екзархията и да я послушватъ само тогава, когато имъ е на угодата?

Така и става.

Ние видимъ че нейнитѣ рѣшения и представления са оставятъ безъ внимание и безъ изпълняване, защото освѣнъ дѣто нематъ общата поддръжка на епархийтѣ, посрѣщатъ отъ тука пошпенуванья, че това е незаконно, онова криво, а това тука не е желание на народа.

Кадѣ ще идемъ съ това поведение, не е трудно да са разбере. Нашитѣ общи работи ще паднатъ отъ недостатокъ на вътрѣшна сила и Екзархията ще мине въ каталога на ония български работи,

които сѣ поченжти, но недовършени. Още веднѣждъ българския народъ ще покаже на свѣта, на какво е способенъ и каква честь заслужва.

Не е мѣчно да са избѣгне тая жална перспектива, нѣ ще ли има у нашия народъ добра воля да насили своитѣ инстинктове и своята апатия и да ги измѣни въ полза на настоящето и бждѣщето си добро?

Всичко му заповѣдува такава нѣщо, нѣ да го стори зависи отъ самия него, както отъ насъ зависи да го поканимъ. Стори го, добрѣ; не го стори, никой не ще му бжде виновенъ въ злинитѣ, които си навѣва на главата.

И безполезна да бѣше Екзархията за нашия народъ, Българетѣ пакъ трѣбваше да я поддръжатъ, защото е тѣхно дѣло, рождение на тѣхнитѣ старания. Нѣ Екзархията е далече отъ да е безполезна за народа ни, ако и да не са видятъ отведнѣждъ нейнитѣ ползи и да не са достигатъ така скоро.

Само това, дѣто чрезъ нея са освободихме отъ страшнитѣ събличания на фенерскитѣ владци, само това дѣто тя ни избави отъ вопиюция развратъ на тия владци, — само тия отрицателни ползи сѣ доста да ни внушатъ уважение къмъ нашата Черкова, ако сме хора да разбираме отъ добро и отъ зло.

Нѣ освѣнъ отрицателнитѣ ползи, Екзархията ни общава и много положителни. Тя може да стане силно средство за достиганье на общи цѣли за подобряване на нашия народъ.

Всичко това обаче може да достигне тя, ако първо са установи и утвърди както трѣбва, и ако има одобрѣването и спомоганьето на цѣлия народъ. Отъ насъ, Българетѣ, зависи да я направимъ или полезно учреждение, или безполезна играчка.

Оставена на само-себе си, безъ поддръжка и почетъ отъ насъ, тя не може да бжде освѣнъ сѣнка безъ дѣйствителностъ, освѣнъ название безъ предметъ. Тогава тя не може да бжде полезна ни за себе си, ни за народа ни. Тогава тя ще бжде играчка за другитѣ, присмѣхъ за насъ.

Всѣко общественно учреждение трѣбва да са крѣпни отъ обществото. Инакъ това учреждение е осждено на чаманье, на слабостъ и на паданье.

Ако нашия народъ счита Екзархията за свое учреждение, той е длъженъ да носи това учреждение на раменетѣ си и да не го оставя ни въ добритѣ, ни въ лошитѣ му дни и часове. Ако ли той намира че тя му е излишна, по-добрѣ е отъ сега да обяви това, за да са растури това нѣщо, за което са е исхабило толкова трудъ и сѣ са направили толкова жъртви.

Въ такива питання не са искатъ клатения; тукъ са иска здраво обмислянье и работа. Ако е народна и нуждна Екзархията, трѣбва да я направимъ такава; ако ли не е нуждна, долу. Срѣденъ предѣлъ нѣма.

Срѣдния предѣлъ може да угождава само на ония, които, по тая или оная причина, не искатъ отъ нашитѣ общи работи ни правилностъ, ни здравина.

Ако ни попитатъ какво трѣбва да прави нашия народъ, за да покаже че иска утвърждаването на Екзархията и до-

брото ѝ, ние ще кажемъ че отговора не е толкова труденъ, особено подиръ това, което казахме по-горѣ.

Всичкитѣ общи работи у насъ страдатъ отъ несъзнаването на собственитѣ ни длъжности и отъ неиспълняването на тия длъжности. Рѣдко има между насъ хора, които да познаватъ точно длъжноститѣ си, и още по-рѣдко са намиратъ такива, които да си изпълняватъ длъжноститѣ съ потрѣбната точностъ и готовностъ, повечето вървимъ или какъ дошло, или са подчиняваме на страститѣ, каприцитѣ и мщеняга си.

Ето тоя порокъ трѣбва да са мчимъ да исправимъ у себеси, ето тука трѣбва да струваме усилията и дѣятелността си.

Всички озобщо и всѣкой отдѣлно, като са мчимъ да изпълняваме добросъвѣстно длъжноститѣ си, ние рѣшаваме вече питаньето: що трѣбва да правимъ за да укрѣпимъ Екзархията си.

Съ изпълняването на длъжноститѣ си, съ съхраняването на порядъка и на Устава, ние най-напрѣдъ ще направимъ общинитѣ си редовни, послѣ ще устроимъ епархийтѣ си, и най-сетнѣ ще стегнемъ и Черковата си, която сега е така разслабена, што не знае ни дѣ е, ни що е.

Съ почитанье на собственитѣ правдини и съ изпълняване на длъжноститѣ си, безъ всѣкакви други усилия, ние ще достигнемъ онова съединяване, което не само докарва честь на единъ народъ, нѣ му придава още такава сила, предъ която много спѣнки са събарятъ.

Наистина че отъ нашето разединяване и отъ нашата слабостъ много хора и народи са интересуватъ и много искатъ да ни поддръжатъ въ това положенне, като ни потикватъ на раздори и като ни пошпенуватъ, подъ всѣкакъв видъ, недовѣрне единъ къмъ другиго; нѣ ние трѣбва да бждемъ хора и да не слушаме освѣнъ длъжноститѣ си.

Преди да са отнесемъ къмъ общитѣ си работи така или инакъ, ние трѣбва да испитаме добрѣ, какъ ни заповѣда дълга и честта да постѣпимъ въ тоя даденъ случай, и тогава да вършимъ. Инакъ безумията не ще липсатъ между насъ и общитѣ ни работи никога не ще са видятъ на добъръ редъ и на добро състояние.

Така, нашия свѣтъ за поправянье на общитѣ ни работи и за укрѣпяване на Екзархията е, всѣкий Българинъ да са покорява на дълга си и усърдно да изпълнява всичко онова, което му повелява тоя дългъ.

Цариградъ, 25 Февруария, 1875.

Главното дневно питанье, което сериозно занимава българския свѣтъ въ Столицата, е питаньето по оставката на високопочитаемия ни старъ съвѣтникъ въ Екзархията, г-нѣ Христо Тѣпчичлеща.

Различни сѣ тълкованията, които ставатъ върху тѣзи безумѣтна постѣпка на господство му. Но ний оставяме на страна всички тълкувания върху оставката за да кажемъ онова, което слушаме като по-положително, ако са нелъжемъ.

Като въ Екзархийското управление

са намървали неразборни и нередовности, като имало и таквизъ *нѣкои-си*, които не си давали трудъ да потърсятъ лѣкъ на злото, то дѣдо Христо намървилъ за добро да са оттегли, да си даде оставката. Това направилъ и той.

Той са оттегля, защото има нередовности, неразборни; което ще каже че ако гѣмаше тѣзи нередовности и неразборни, щѣше да сѣди, щѣше да си бжде членъ въ Екзархийския Съвѣтъ. Съ други думи, дѣдо Тѣпчилеща като вижда болката и познава я, намѣто да са погрижи за лѣкъ, той бѣга далечъ, като оставя тѣзи болка да етане, каквато ще да става.

Не знаемъ да ли дѣдо Тѣпчилеща е размислилъ по-издѣлбочко тѣзи си постѣпка. Напълно обаче сме увѣрени че съ едно по внимателно погледване отъ самаго него върху това що е сторилъ, ще му са види и безумѣтно и неблагоприятно. Напълно сме увѣрени, че ако други би направилъ тѣзи сжщата постѣпка, дѣдо Тѣпчилеща е готовъ да го осѣди справедливо. Казваме това не за друго, но защото мислимъ да познаваме добрата душа на този старъ патриотинъ. Той е билъ отъ много години на чело на черковнитѣ ни работи; отличавалъ са е по своята готовность да служи на общото дѣло, и не малко полза е принесълъ народу.

И въ минутата, когато пишемъ тѣзи редове една утѣшителна мисль ни посѣщава, мисльта че подиръ едно разсѣждане на постѣпката си дѣдо Тѣпчилеща ще земе пакъ оставката си и съ прѣвни сили ще са залови за убиванѣето на злото въ неговия коренъ. Надѣваме са че скоро ще извѣстимъ на читателитѣ си тѣзи приятна вѣсть.

Нека кажемъ нѣщо и за онѣзи оплаквания отъ Търново, които дошли до Екзархията противу Нег. Преосвещенство г-на Илариона Търновскаго.

Тѣзи оплаквания сж само отъ Търновци. Причината имъ, както са научавали била: 1° защото дѣдо Търновский не рачилъ да премѣсти митрополията изъ долия махала въ града; 2° защото не припознавалъ общината Търновска и не ѝ предавалъ събраната отъ епархитѣ стойность по 20 пари на вѣнчило. Тукъ трѣбва да поменемъ че Търновци некали тѣзи стойность за градското училище; дѣдо Иларионъ поддържалъ че като тѣзи пари са собирали изъ цѣлата епархия, то тѣ трѣбва да са употребятъ за таквозъ епархиално училище, каквото е богословското. И както става ясно отъ новинитѣ изъ Търново, разногласието било твърдѣ сериозно. Омразитѣ и яда кипяли въ тоя градъ противу Негово Преосвещенство. Това обаче, което ни не позволява да са впуснемъ въ по-подробното разискване на това питанѣе, то е не еднаквостта на свѣдѣнията що имаме изъ Търново. Ето защо са задържаме и този пѣтъ да правимъ вѣвкой подалечни разгледвания. Тукъ трѣбува да явимъ и това че както са научавали на последнѣно, екзархийското началство не одобрило избиранѣето на новия епархийски съвѣтъ въ Търново и заповѣдало на дѣда Илариона да го распусне. Причината на това било незаконното му избиранѣе.

Освѣнь това, дѣдо Търновский билъ поканенъ да дойде въ Цариградъ, дѣто стои праздно мѣстото му на синодаленъ.

Бѣхми казали, че на мѣсто г-нъ Викторъ Нишекый за синодаленъ е избранъ св. Доростолочервенский г-нъ Григорий, че Екзархията му телеграфисала да дойде и че Нег. Преосв. са очакваше въ Столицата.

Както са научавали до сега дѣдо Григорий не щѣлъ да остави Русчукъ защото Валията усѣщаль голѣмата му потреба въ меркеза на Вилаета. Това желанѣе на Валията било съобщено на Високата Порта, отъ дѣто е съобщено и на Екзархийското ни началство.

Не знаемъ що мисли да прави Екзархията ни подиръ това. Но да ли, ще попитами ний, дѣдо Григория, ако иска да дойде да земе поста си, не може убѣди Валията че колкото е потребенъ въ Русее, дваждъ по-потребенъ е въ Цариградъ? Да ли Екзархията ни не може доказа дѣто трѣбва, че дѣдо Григорий е длъженъ да дойде да запълни празното мѣсто на единъ синодаленъ и че инѣкъ това нащърбенне не е безъ вреда на вървежа на работитѣ?

Въ Цариградъ са съставила особна комисиия да направи тарифа за правдитѣ които трѣбва да са зематъ отъ нѣкои чужди произведения когато са внасятъ въ Държавата. Това казуватъ да сж го приели чуждитѣ тука посолства, и мислятъ че тѣ ще испратятъ отъ своя страна прѣдставители въ тѣзи комисиия, която ще засѣдава въ вилаета на Столицата.

— *Левантъ Хералдъ* казва че, по съдствие на събщението отъ тукашнитѣ посланници на чуждитѣ държави при В. Порта, тая последнята рѣшила да не постоиествува на мѣрката, която бѣше зела за да не приема драгоманитѣ въ разискванията на гражданскитѣ и наказателни османски сѣдилища, а да си остане както и отнапрѣдъ.

— Споредъ сжция вѣстникъ, Австрия и Германия дали на Портата нуждитѣ изяснения за испанския посланикъ г-нъ делъ Мазо, който бѣше натоваренъ отъ господаря си, да събщи на румѣнския князь въцаряванѣето на Алфонса XII.

— *Вльк* бѣше казалъ въ по-предния си брой че министра на въшнитѣ работи са изразилъ ужъ на Нег. Блаженство Екзарха че не е възможно да станѣтъ истилямитѣ, нито да са подтвърди Устава додѣто не са опредѣли правилното положение на нашата Черква. Но едно писмо отъ Писалището на Екзархията пратено до сжция вѣстникъ опровергава това и казва че Царското Правителство било рѣшено, да извърши истилямитѣ въ смѣсенитѣ епархии споредъ 10-я членъ на Фермана, и че ужъ на последне писало пакъ на Цариградската Патриархия че ако тя не са съгласи да вземе участие въ комисиията за извършванѣето на тѣзи истилями, тогазъ В. Порта ще земе потребнитѣ мѣрки да ги извърши сама. Тѣй сжщо и за Устава че щѣлъ на-скоро, като са одобри, да са подтвърди.

— Въ четвъртакъ Н. Св. Икумениче-

ския Патриархъ посѣтилъ Н. Прев. министра на въшнитѣ работи и ималъ съ него разговоръ върху висешитѣ черковни питання. Въ петѣкъ ходилъ при Н. Св. мюестешарина на министерството на въшнитѣ работи Адосиди папа.

— Нѣманѣето на *луспи* било стигнѣло до своя край въ касата на Икуменическата Патриархия. Служителитѣ на фенерската власть имали да зематъ много, твърдѣ много мѣсечини и тѣхното положение поради тѣзи причина вече било несносно. Споредъ *Анатолитосъ Астиръ* чиновнитѣ въ Патриархията поднесли сега на-скоро една просба на Н. Светѣйшество за да го молятъ да земе дѣйствителни мѣрки за подобрване на тѣхната сждба.

Фенерския листъ, казва *Ла Тюрки*, описва положението съ толкосъ мрачни черти, штоо човѣкъ би помислилъ че глада са е дигнѣлъ изъ Анадолъ, та е дошелъ да опустошава и върлува въ самия палатъ на Икуменическата Патриархия. Отъ това става доволно ясна положителността че Патриархията е пишманъ до нѣмай-къдѣ за безумната си постѣпка: *прогласяванѣето на схизмата*, която станѣла причина да са пресѣкне и последнѣното русско изворче, отъ дѣто капяхъ не-малко карбовни.

— Пишатъ отъ Сараево, че босненския валия издалъ заповѣдъ, споредъ която всичкитѣ немосюлмански учители щѣли да са замѣтятъ съ мюсюлмани и всичкитѣ училища щѣли да са поставатъ подъ надзора на турекитѣ училищни власти.

— Отъ Диарбекиръ явяватъ на *Напрѣдкъ* слѣдующето: «Двамина отъ заточеницитѣ тука са изгубиха. Изгубенитѣ сж отъ ония, които станаха причина на нашето невинно страданѣе, но това имъ липсуване ни накара, — при всичката ни голѣма надѣжда за по-скорото ни избавление, — особено сега да проклинаме сждбата си, защото всички безъ разлика отъ нѣколко дни насамъ сме хвърлени между влажнитѣ стѣни на диарбекирскитѣ тъмници. Осѣдени веднѣждъ и испратени тука, не би ли било, г-не редакторе, да си стоехме мирно и да са надѣваме на цареката милость, вмѣсто да бждемъ изново подозрѣни и да теглимъ сега черно тегло? Молимъ ви, прогласете презъ листа си нашата невинность и дано тя са земеше по-скоро во вниманѣе отъ дѣто трѣбва, та да получимъ опрощение, за радостъ и утѣха на нашитѣ злочастни съ насъ заедно домочадия.»

— Пишатъ отъ Пловдивъ на *Вльк*, че тежка зима налегнала татѣкъ, дебелъ снѣгъ покрилъ околността и прѣвѣкълъ събщенията. Търговията съвсѣмъ замръзнала, но надѣятъ са за размразяванѣето ѝ отъ ползата, която може да принесе снѣга на сѣдѣбитѣ. Храната за добитакъ много подекъпнала. Сѣното са давало по 30 пари оката, а слама такава, каквато са туря въ нѣкон денкове съ стока, са продавала по 20 пари оката. Хората си давале добитакъ на ѣсполи. — Гърчкия владика испѣдилъ българския учителъ изъ Станимѣжа и училището са затворило. — Въ тая дописка са похвалява и българското училище въ Пловдивъ.

ВЪНКАШНИ НОВИНИ.

Австрийския императоръ, Францъ Йосифъ, са каняше отколѣ да иде за да направи една расходка въ Далматинско. По разни причини тѣзи расходка е бивала отлагана отъ днесъ за утрѣ, додѣто най-послѣ завчера единъ телеграфъ обади положителното рѣшение на императора да иде за тамъ. Различни тълкувания ставатъ изъ вѣстниците около тѣзи расходка. Главното било обаче че императора на това отъ разни цародни елементи съставено царство, ужъ употреблявалъ всички възможни средства за тѣхното помиряване, за тѣхното мирно поминуване и за тѣхното благоденствие. Ний не знаемъ само до колко сполучва императора въ своитѣ усилия, когато тѣ сѣ все май едностранчиви и когато не са простиратъ на широко върху всички народности и разреци въ населението на държавата. Толкозъ повече са съмнѣвами ний защото славенскитѣ народности въ Австрия не сѣ отървани отъ множество злоупотребления, за които всѣкидневно са говори изъ газетитѣ.

Австрия доста тегли и отъ мѣжнотитѣ на дуализма си, но пакъ са вижда да е свършено споразумѣна съ двѣтѣ други империи за вѣншнитѣ питання, като да са спосрѣчатъ най-добри интереситѣ и сѣ интереситѣ на нейнитѣ отъ скоро на самѣ приятели и съюзници.

Германеката нова империя не може да са отърве още отъ онова безпокойствие и гузност, които обикновенно докарватъ славата и завоеванията. Нейнитѣ постоянни грижи сѣ все за войната, и за спазването на това що е завоевала. Тя въздига страшни укрѣпления и ограждения, и смѣта войската си около два милиона войници.

Напоследъно са распрѣснѣ слухъ, че прусскія велики дипломатъ Бисмаркъ, полу-бога на Пангерманитѣ, е сторилъ да са оттегли отъ поста на първи министръ въ германеката държава. Князь Бисмаркъ билъ рѣшенъ да са отдалечи вече отъ всичкитѣ шумни, грѣмни и тежки занаятия на своята служба и да отиде да си живѣе усамотено въ единъ свой чифликъ. За да стори това княза билъ принуденъ отъ разваленоето си поради много занимаване здраве.

При всичко това князь Бисмаркъ не са е отказалъ да държи въ свое управление общата нишка на държавнитѣ работи и да надзирава хода имъ. Отъ което слѣдъва кай-ясно, че ултрамонтанцитѣ, сирѣчь слѣнитѣ и гламавитѣ ище поддържатъ ели на Папата, немайтѣ защо да са радуватъ. И съвѣмъ да са тегляше Бисмаркъ отъ работитѣ, и ни най-малко участие да не земаше вече той въ управленето на Държавата, то пакъ гонителната система, що имъ е приготвена отъ клетия имъ неприятелъ, не ще са никакъ измѣни. Въ това отношение като бжде не една жива и дѣятелна рѣчка са е издигнала да поразитъ идрата на ултрамонтанизма. То си е тѣй. Днешното време не търши духовенство, кое-

то не са съобразява съ духа му и сѣ интереситѣ на народа, сѣ интереситѣ на обществото дѣто живѣе.

Россия са занимава пѣрваго да организира войската си която са счита до три милиона, грижи са да понареди и какъ да ставатъ боеветѣ чрезъ международната конференция въ Петербургъ.

При ратолоубивитѣ заявения на другитѣ държави, политиката на Англия не показва никакъвъ вѣншенъ характеръ, нѣ напротивъ отбѣва, колкото е възможно отъ вѣншнитѣ въпроси, въ които искатъ да я тикнѣтъ нѣкои нейни приятели или съперници, а приема на радо сърдце всичко което ползува съобщението и търговията. Отъ друга страна социалнитѣ идеи са распространяватъ буйно между населението на тѣзи царщина; свободата става безочлява, работницитѣ не намиратъ работа, което е голѣма злочестина на населението. При това два епизоди отъ изборитѣ за въ парламента смаяха гордитѣ благородници, разсърдиха умнитѣ, но въ сѣщото време, како казва «Неологосъ», доказахъ че «народа има воля несила, и че като Херкулесъ стои задъ левоветѣ императори и церберитѣ дипломати.»

Министерекото промѣняване, което станжло въ Бѣлградъ са тълкува изобщо като несполука за «политиката на Велика Сърбия». Предполага са че чужда сила е расправила на князь Милана че тритѣ императори никакъ не са расположени да поддържатъ подвигитѣ на народната партия, извѣстна подъ името *Омладина*, и че добри ще стори да наглѣдва тѣзи твърди распалени патриоти. Князь Миланъ, като расждилъ здраво, послѣдувалъ тѣзи съвети, съобщени нему отъ Берлинъ, или отъ Петербургъ или отъ Виена. По това, което са вижда да показва че княза не са е напуснѣлъ до суцѣ отъ нѣкои народни и обединителни тежнення, е едно негово писмо до нѣкой-си Сърбинъ постъ Иванъ Ивановичъ, въ което искавалъ желанье да го поживи Господъ ище за доволно време за да празнува сѣчетъ поезитѣ си обединението и окончателната еманципация на сръбското племе.

РАЗНИ РАБОТИ.

Чудната болестъ на онзи болѣтникъ въ Парижката болница, за който споменахми въ миналия брой, че му прорасвалъ носа, имала да очуди ище повече нашитѣ читатели сѣ причудливата погрѣшка промѣкната въ вѣстѣта за това. Работата не е лѣжка, но грѣхомъ е казано че носа на тогози клетника станжлъ около три хектометра дълъгъ, таквазъ носяга била би твърди чудовищно нѣщо, но той не билъ честитъ да представи това чудо въ свѣта, негова носъ прорасалъ само около три сантиметри, т. е. три стотни отъ метра, нѣщо повечко отъ три прѣта, а толкозъ прорасване ако и да е смутило лѣкаритѣ, не грѣбва да стриска онѣзи които са призиратъ въ хесапа за дългитѣ носове.

Въ Гръция умрѣлъ нѣкой си П. Кампани отъ Критъ и завѣщалъ 1000 драхми на грѣцкия народенъ Университетъ, 1000 др. на Сирачницата, 1000 др. на черковата св. Константинъ и 1000 др. на черковата св. Ирина. И като о-

стави за спѣна си 80,000 драхми, всичкия си имотъ посвещава да са направи едно практическо занаятско училище въ селото му на Критъ дѣто да са учатъ сиромашки дѣца даромъ на желѣзарство, токарство (догрумаджилжѣт) и кундураджилжѣт. Колкото печала излѣзе отъ продажбата на изработенитѣ въ това занаятско училище работи ще са расподѣли между тѣзи които изучатъ единъ отъ тритѣ речени занаяти при излѣзването имъ. Този родолоубивъ Гръкъ види са да разумѣвалъ твърди добри смисѣла на пословицата: «Научи занаятъ да са поминувашъ и подирѣ е лесно да търгувашъ.»

Единъ богатъ Англичанинъ, на име Олловай, който горѣщо желаялъ проевѣщенето на женитѣ, щѣлъ да отдѣли една часть отъ имота си за да съгради единъ женски университетъ. Той купилъ въ Егамъ една мѣстность дѣто ще издигне новия университетъ, който ще побира до четеристотинъ ученички. Той университетъ щѣлъ да надминава всичкитѣ други отъ тоя родъ европейски заведения по пълнотата и по съвършенството си.

Привидната смъртъ. — Какво по-ужасно отъ това дѣто да са зарови нѣкой человекъ, комуто живота не са е свършилъ? Между това този случай става твърди често, особито въ нашитѣ страни, дѣто умрѣлитѣ тѣла са погребватъ малко часове подирѣ смъртѣта. Колко лѣти са е расказвало или писало за мѣченията на нѣкои лица, които сѣ турени живи изподъ тежкия покривъ на гроба и които сѣ миселни за умрѣли или само отъ егъжаньето на ставитѣ или отъ ранитѣ нанесени тѣмъ отъ очяване.

Привидната смъртъ, сирѣчь смъртъ, която ни са представа само на-гледъ, трае по нѣкога много дни, приказватъ са примѣри и достовѣрни свидѣтелства за хора, които сѣ са събудили отъ сѣния си едвамъ подирѣ единъ мѣсець.

Нема прочее нищо за чудене дѣто лѣкаритѣ, даже най-вѣститѣ, позволяватъ заравнянето на хора, потонени въ литаргический сънъ, защото тѣзи привидно умрѣли, по-между всичкитѣ бѣтъ на *дѣна сиурна смъртъ*, опазватъ единъ слухъ толкозъ деликатенъ и едно разбиране така остро што и най-отдалеченитѣ шумове, най-нискитѣ и тайни разговори стиватъ до тѣхъ ясно и уголѣмяватъ тѣй ужаса на тѣхната неподвижность.

Това толкова заблѣжително явение на човѣческия съставъ е дало причина за списването на множество списания и опити, които да расправямы тукъ е излишно.

Задоволявами са само да покажемъ средството открито отъ Д-ръ Лабарда за да са познае смъртѣта привидна ли е или е истинска.

Да са зематъ двѣ или една само игла по много чисти и да са забижѣтъ въ месата на умрѣлото тѣло. Като постоятъ около двайсетъ минути изтеглятъ ги, и ако тогачъ иглитѣ сѣ почербили или са сгълѣдватъ по тѣхъ патия отъ кръвъ смъртѣта е привидна; ако, напротивъ, иглитѣ си останѣтъ чисти както и понапрѣвъ, живота е отколѣ оставилъ тѣлото надъ което са прави опита.

Нѣкои отъ тукашнитѣ грѣцки вѣстници бѣха заели отъ туркофренския листъ «Слънце», едно любопитно свѣдѣние за въ Сърбия, което ний не можемъ да потвърдимъ, а съобщаваме го само за любопитство.

Кмета или началника на едно село въ Сърбия, свикалъ селенитѣ на свѣтъ и говорилъ имъ на дълго та ги увѣщавалъ да спомогнѣтъ испомежду си за да си направятъ училище, защото нѣмали. Твърди добри, рекълъ единъ отъ селянитѣ, но виждате че ний и кръчма нѣмамы, не ли е по-добри да си направимъ първо кръчма и послѣ школа? То е добро, отговорили повечето отъ събранитѣ. Разсърденъ отъ това началника, наглѣчалъ ги, и казалъ, който не иска школа некъ си иде, и подирѣ малко гледа че останѣлъ самъ. На суринѣта селенитѣ събрали помощъ помежду си и почнѣли да си правятъ кръчма, а оставили за до година да си правятъ школа.

Въ селото Торлашка-Махала (Епи-заарско окръжие) са родило едно дѣте сѣ по 6 прѣстата на рѣцѣтѣ и краката си, главата му приличала на маймуна и устата му раздѣвени. То живѣло два-три дена, и умрѣло.